

Majda Hostnik-Šetinc

DVA MILJONA USTVARJALCEV

Najbrž zato, ker smo na kulturni strani Dnevnika pred kratkim »gostili« tri slovenske umetnike: igralko Damjano Černe in njena stanovska kolega Željka Hrsa in Marka Mlačnika, ki so sodelovali pri otvoritvenem projektu v Antwerpnu, letošnji prestolnici Evrope, se mi je prikradla v misli tale vzporednica:

Projekt Evropska kulturna prestolnica je bil sprva zasnovan kot izrazito političen projekt, kot oblika kulturnega povezovanja prestolnic članic Evropske skupnosti. Trdno postavljena pravila za sodelovanje pri izbiri evropske prestolnice kulture (privilegirane so bile seveda državne članice ES) so se, kot je znano, z leti pod težo političnih sprememb v Evropi spremenila. Že v Amsterdamu, ki je bilo po Atenah drugo »izbrano mesto«, so razumeli evropski kulturni prostor kot prostor tako rekoč vseh narodov na tej celin.

Za kulturno stran našega časopisa se mi zdita pomembni predvsem dve usmeritvi: *kozmpolitizem* in komunikativnost. Kozmpolitizma ne razumem kot modni trend, pač pa kot nujo, posebej na kulturnem področju. Domače stvaritve je namreč mogoče umestiti v pravičen kontekst in jih konkretno oceniti le ob poznavanju svetovnih trendov. To pa seveda pomeni temeljito poznavanje domače in tuje ustvarjalnosti. Sem sodijo ustvarjalci, ki živijo v Sloveniji, slovenski ustvarjalci v tujini, geografski prostor, ki smo mu nekoč rekli Jugoslavija, in ustvarjalni prostor vseh celin.

Kot se je kaj hitro in še posebej letos izkazalo, da je Evropska kulturna prestolnica bogatejša, pestrejša in seveda relevantnejša ob upoštevanju čim več ustvarjalnih kultur, tako se bo odprtost, ki jo v Dnevniku na kulturni strani načrtujemo, verjamemo, izkazala za dobro.

Toda časopisna stran ima točno določeno število vrstic prostora in nad urednikom vedno visi Damoklov meč: kaj objaviti danes in kaj odriniti za jutri?

V tej vlogi se velikokrat spomnim na izvrstne improvizatorje jazza, ki pravijo, da je zares dober improvizator tisti, ki je v trenutku, ko igra, z mislimi že drugje, pri naslednji improvizaciji. Pri tem nikoli, zares nikoli ne špekuliram in se ne ukvarjam z okusom svojih bralcev v smislu (čim) večje dopadljivosti, saj moram ponoviti s svetovno znanim skladateljem in pozavnistom Vinkom Globokarjem, ki je v intervjuju za Dnevnik dejal, da »okus občinstva je in bo ostal misterij«.

Uspešnega urednika torej vodijo kriteriji, ki si jih je zarisal, a hkrati ve in sluti, kaj je tisto, kar se bo pojutrišnjem igralo, plesalo, govorilo, gradilo . . . , in bo dovolj dobro tudi v primerjavi s tujino. Lahko pa bo kaj samo dovolj atraktivno, tako imenovana umetniška vrednost pa je še nedefinirana – zakaj bi temu odrekli

prostor v časopisu? In zakaj bi prav vse, čemur se reče kulturno udejstvovanje, moralo iziti v jutrišnjem Dnevniku?

Veliko znanja in dobrega poznavanja domače in tuje kulturne produkcije torej potrebujejo redni (*Tanja Lesničar-Pučko, Milan Dekleva, Mitja Košir in Zdenko Vrdlovec*) in občasni sodelavci kulturne redakcije, da med izbiranjem ne dobijo izbirk, ampak »tisto pravo«. In veliko vsakodnevnih, tako rekoč prijateljskih pogovorov v redakciji mora biti, da se iz pametovanja izkreše dobra misel, ki bo vžgala.

Kljub temu pa se uredniku zgodi, da ga pokliče dirigent od ministrstva za kulturo ustanovljenega zbora in se zakrega (ne da bi pozdravil): »Zanima me, zakaj v Dnevniku še vedno niste objavili kritike o koncertu mojega pevskega zbora, čeprav je od takrat preteklo že nekaj dni. Ne vem, zakaj se v Delu lahko vse zmenimo in tudi objavijo, pri vas pa to nikakor ni mogoče.«

Seveda tudi moj odgovor ni bil prijazen: »Ko boste vi najeli in plačali kritika in ko boste plačali tudi časopisni prostor, potem boste lahko zahtevali, da bo kritika objavljena takoj po koncertu in na tistem mestu, kot želite.« Izkušnje kažejo, da so zgodbe lahko tudi obrnjene. Torej, da vir informacij (umetniška institucija) bojkotira časopis, ker si novinar ali gledališki kritik upata zapisati kaj na račun, denimo, mariborskega gledališča.

Tri je za ljubezen in tri je za Dnevnikovo kulturo v torek

Ne ljubi se mi razpredati o denarju, ki da ga ni za kulturo, in o tem, kakšno kataklizmo bo zato narod priklical nadse. O tem sem skupaj s kolegi v redakciji že marsikaj zapisala. Zato samo na kratko. Hipokrizija je, če kulturniki, ki so v Demosovi vladi dopustili usodno zmanjšanje sredstev za kulturo, sedijo na javnem zboru in se sedaj, v opoziciji, pritožujejo nad novo vlado. In še večja hipokrizija je, če nihče iz kulturnega ministrstva ne zagotovi javnemu zboru legitimnosti na ta način, da bi vse te dvoličneže z javno besedo pognal iz dvorane. Takšen »eksczes«, kot bi temu rekli kulturniki, bi bil zmožen uprizoriti najbrž le kakšen William Burroughs.

Tega dogodka ne smemo kar tako pozabiti, ker je bistven za razumevanje slovenske kulturne scene. O podobni, prav tako majhni, vase zagledani in samozadostni deželi na drugi strani Alp je vse napisal Thomas Bernhard.

V Dnevniku smo rekli nekako takole: za vsako smrt novo rojstvo, in na vsa silna tarnanja v kulturi odgovorili s tremi kulturnimi stranmi ob torkih. Namenoma smo se izognili pompoznemu poimenovanju teh strani in se zato čimbolj posvetili vsebini in tudi obliki. Kar nas na teh straneh še posebej veseli, so kratke zgodbe mlajših slovenskih piscev in glosa, zvrst, ki je skoraj že izginila iz slovenskega žurnalizma.

Vprašanja generaciji Cockte?

Eno od vprašanj, ki vznemirja urednika Sodobnosti, je očitno tudi status kulture. Ker prav dobro vem, v kakšen kontekst me je s tem namigovanjem hotel »zapeljati«, se bom izvila in zastavila odgovor z druge strani, tiste z vprašanji.

Zakaj se cela vrsta kulturniških avtoritet ne odziva na sprotne dogodke ali zapise o dogodkih, zakaj ni moč prebirati zanimivih in duha spodbujajočih kulturniških polemik? Zakaj ta molk, ki ne prenaša pridobljenih izkušenj naslednjim rodovom? Zakaj ta vzvišenost?

In zakaj vse to pisanje o kulturi – berite Dnevnik, pa srečno!